

ЧАСТИНА ПЕРША

1

Юний князь Василь Костянтин Острозький виводив свій рід від брата Данила Галицького, який заснував місто Львів і звався королем Русі. Він пишався походженням від князів Київських та Литовських. Хизувався численним багатством — золотом і коштовностями, що прикрашали його вбрання і наповнювали скрині в підземеллях княжих замків. Пишався Василь і покійним батьком, який воював з татарами і московитами; і родючими землями, що належали йому; і прочитаними книжками; і князівським титулом — найвищим після королівського. Та хоч звався він Острозьким, але князем на Острозі був не Василь, а старший брат, Ілля.

Ілля після батькової смерті став володарем Острога й жив в Острозькому замку. Василь отримав свою частку, на яку не скаржився, бо та була щедрою. Він успадкував місто Дубно із замком і родючими землями навколо та ще безліч містечок і селищ. Василь любив і поважав старшого брата, але іноді йому самому хотілося господарювати в Острозькому замку, де він жив у дитинстві, почуватися могутнім володарем, віддавати накази так, щоб усі лякливо слухалися, повісити на стіну власну парсуну поруч із батьковою та дідовою і підписувати папери латиною, мовою вчених — *dux in Ostrog*. Або ще вишуканіше — *Dei gratia dux Ostrogliae*. Це означало: «Милістю Божою князь на Острозі».

Василю йшов п'ятнадцятий рік. Ще вуса не росли, але вже хотілося прославитись у битві з ворогом або

іншим славетним діянням. І здавалося йому, що матиме до того більше можливостей, якщо стане князем на Острозі. Василь сподівався, що Ілля ніколи не одружиться і не породить сина. Тоді братовим спадкоємцем стане він. Іллі вже зрівнялося тридцять років, але той досі парубкував, так і не відшукавши серед князівен чи заможних шляхтянок гідної статі княгинею на Острозі.

Ще підлітком Ілля Острозький із батькової волі заручився з литовською панною Анною Радзивілл, якій тоді було п'ять років. Але коли дівчина підросла до шлюбного віку, її батько, великий гетьман литовський Юрій Радзивілл, вирішив одружити старшу дочку з іншим, а Іллі запропонував молодшу, Барбару. Ілля обрався і відповів, що не має наміру одружуватися з жодною із сестер. І попросив короля Сигізмунда, щоб той звільнив його від шлюбної обіцянки, яку давав не він, а покійний батько, князь Костянтин Іванович Острозький.

Після цієї прикрої історії Ілля деякий час на жінок не дивився. І раптом неначе грім серед ясного неба — лист до Василя із запрошенням у Краків на весілля. Наречену Василь знав лише на ім'я. Беата Костелецька, казали люди, була надзвичайно вродливою. І це не диво, адже її матір, просту дівчину Катажину з міста Тельниці, круль Сигізмунд узяв до королівського замку саме за вроду. Катажина стала королівською коханкою. А щоб люди не мололи язиками, її видали заміж за Анджея Костелецького, якого король зробив надвірним маршалком, а потім ще й скарбничим. Усі були задоволені: міщанка Катажина стала шляхетною пані, король мав бажану жінку поруч, а пан Костелецький отримав високу посаду і багато грошей. Від того дивного шлюбу народилося четверо дітей, які звали батьком пана

Костелецького, але подейкували люди, начебто всі вони схожі на короля Сигізмунда.

Беата була наймолодшою. Мала двох сестер і брата, якому в дитинстві сказали, що він мусить піти у ксьондзи, а з часом стане єпископом. Отож із цією дівчиною, яка в дитинстві гралася у замку на Вавелі зі справжніми королівнами, вирішив одружитися Ілля Острозький.

2

Панна Беата Костелецька насправді виявилася напрочуд вродливою. Василь Острозький познайомився з нею в день заручин, 1 січня 1539 року. Блідо-рожеве личко, ніжне, неначе пелюстка троянди, темне волосся — гладке і блискуче, а очі — чорні і глибокі, як вода у ставку в зоряну ніч. Юний Василь ледь не втопився в тому погляді, адже в його віці дівоча врода хвилює і захоплює.

Разом з нареченим дівчина приймала вітання від гостей у просторій залі королівського замку на Вавелі. Стояла поруч з Іллею і трималася за рукав його червоного жупана. Личко Беати світилося щастям. І князь Ілля — високий рудий чоловік, схожий на ведмедя — теж сяяв. Йому здавалося неймовірним, що ця дівчина-квітка, вбрана в шовки й оксамити, мережива й перли, належала йому.

Беата зраділа Василеві, поцілувала у щоку, назвала «братиком» і зацбетала польською мовою, яку Василь знав, але рідко розмовляв нею, бо через вік не їздив до Кракова так часто, як старший брат. Він уперше завітав до королівської резиденції. Спочатку Василь розгубився, але швидко згадав настанови вчителя і відповів братовій нареченій вишуканою фразою, в якій похвалив

Беатину красу і висловив сподівання, що вона стане гідною та милостивою княгинею.

— Бачу, що ви подружитесь, — старший брат поклав долоню на плече молодшому. — Не можу не радіти. Ти й Беата — найрідніші мені люди. Я б засмутився, якби ви заворогували.

— Ти зробив чудовий вибір, брате, — Василь чемно похилив голову.

Розмовляючи, вони відійшли до стіни, де їм не заважали гості.

— А наш дядько, князь Слуцький, відлаяв мене за те, що я беру католичку.

— Якби то був хтось інший, я сказав би: нехай пси лають. Але дядько Слуцький заслуговує на повагу.

— Правду кажеш, брате. Я заспокоїв дядька, сказавши, що Беатина віра — то її справа, але наші діти будуть православними.

— Добре зробив.

— А що Беата католичка — що з того? Віра не має ставати на заваді щастю.

Василь знову погодився:

— Коли мені прийде черга одружитися, я не зважати на віру чи багатство, а лише на чесноти обраниці й на походження з доброї родини.

— Зараз я тобі щось покажу, — Ілля повів Василя в куток величезної зали. — Дивись, це Беатина парсуна. Коли ми одружимося, я заберу її до замку на Острозі.

З картини до братів усміхалася Беата, убрана в блакитну німецьку сукню з пишними рукавами, обшитими золотими смугами. Обличчя поважне, з легким усміхом, як і личить шляхетній панні. Темне волосся забране в гладку зачіску і переплетене низками перлин. Неве-

личкий оксамитовий капелюшок увінчаний пір'їною і звабливо насунутий на одну брову. Королівна та й годі!

Василь згадав батьківський замок і старовинні парсуни, змальовані з покійних князів і княгинь Острозьких. Князі були вбрані в пишні жупани червоного, синього або зеленого кольорів. А княгині — в темні сукні з білими покривалами, що ховали від глядачів волосся, шиї та груди. Сукні княгинь були німецькі, а покривала русинські. Меблі, посуд та прикраси в Острозькому замку теж зібрані з двох світів — зі сходу і заходу Європи. А майбутня княгиня — наче небесний промінь серед поважних і похмурих минулих володарок замку. Блакитна сукня не приховувала звабливої форми шиї та плечей. Невже така парсуна висітиме між старими княгинями — святенницями з кислими обличчями та Біблією в руках, вічно вбраними в чорне?

Брати подивилися на Беату, яка стояла посеред зали і вітала гостей усмішкою і чемними словами. Біля неї вималювався ксьондз у чорній рясі. Він казав дівчині щось повчально-релігійне, бо вона схилила голову, як у церкві. То був сповідник панни Костелецької, патер Алоїзіус.

— Правду кажуть, що твоя Беата — королівська донька? — запитав Василь.

— Мовчи... — стишив голос Іля. — Може, так, а може, ні. Хіба про таке говорять напевне? Одне я знаю: король милостивий до неї. У дитинстві її часто запрошували в замок на Вавелі, щоб вона гралася з королівнами. Але розмовляти про це не варто, щоб не образити королеву Бону.

Королева Бона, італійка з роду Міланських герцогів Сфорца, саме була в залі. Вона сиділа у високому

дубовому кріслі поруч із королем Сигізмундом Першим. Василя представили їй, коли він разом із братом і дядьком Юрієм Слуцьким увійшов до зали. Королева милостиво усміхнулась і простягла юнакові для поцілунку тонку напахчену руку.

Бона Сфорца мала приблизно років сорок, а королю Сигізмунду вже виповнилося сімдесят. Королева вважала красою, яка здавалась хижою через орлиний ніс та холодні блакитні очі. Золоте волосся густими хвилями лягало на плечі. Дядько Слуцький прошепотів на вухо небожу:

— Бачив волосся королеви? То справжнє золото.

— Як у янголів у церкві! — захоплено відповів Василь.

— Та ні, — усміхнувся дядько. — Як я кажу, що золото, то так і є. Насправді її волосся таке ж, як і в інших жінок. Але щоразу, як королева миє голову, то наказує покоївкам посипати мокре волосся товченим золотом. То ще за часів поганства італійські жінки навчилися таке виробляти. Ти читав Горація?

Василь кивнув. Горація давав йому вчитель на уроках. А на самоті Василь читав ще й Овідія, слово за словом розбираючи латину і дивуючись веселій розпусті отого письменника.

— У нас золотом покривають церкви, а не волосся грішниць, — князь Слуцький перехрестився по-православному, привертаючи до себе увагу польських панів. Василь помітив їхні посмішки, які йому не сподобалися, але промовчав. Він уже знав, що православна віра здавалась католикам чудернацькою.

Спочатку він думав, що свято організували на честь заручин його брата з панною Костелецькою. І радів, вважаючи, що король з королевою настільки поважають

його родину. Але швидко зрозумів, що помилився. Свято було влаштоване на честь законної королівської доньки Ізабели, яку брав за дружину король Угорщини. А заручини князя Острозького й панни Беати стали частиною королівських святкувань. Старий Сигізмунд був хитрим лисом. Він скористався з весілля законної доньки для того, щоб і незаконну віддати заміж з королівськими почестями.

3

Через місяць після заручин святкували весілля.

Спочатку одружилася королівна Ізабела з угорським королем Яношем Запольяї. Той Янош отримав корону з рук турецького султана Сулеймана, коли його родич король Лайош утопився в болоті після програної битви з турками. Тому шляхта жартувала, що худий та недолюбий Янош виловив корону в багнюці.

Під час весільних церемоній Ізабели відбулося і друге вінчання. Третього лютого князь Ілля Острозький одружився з Беатою Костелецькою в каплиці королівського замку. Їх вінчав католицький ксьондз. Поруч стояв православний священник, незадоволений тим, що ще один русинський князь одружується з католичкою.

Свята швидко змінювалися одне одним, як ляльки у вертепі. Сьогодні — званий обід у замку, наступного дня — лови у зимовому лісі або танці у великій залі, де палали каміни та свічки в канделябрах. Гонорові пани і вродливі пані, вбрані в хутра й оксамити, приїхали з усіх куточків королівства Польського і Великого князівства Литовського, а також із сусідніх земель. Вони пили, їли, танцювали, сміялися, співали пісень, грали

на лютнях та скрипках, полювали на ловах, рубалися на поєдинках, закохувалися, ненавиділи, сварилися, кокетували й розмовляли всіма мовами: польською, литовською, русинською, чеською, угорською та німецькою.

У день, коли Ілля повінчався з Беатою, відбувся лицарський поєдинок. Молоді шляхтичі чекали на нього з нетерпінням. Одні готувалися рубатися на мечях, інші — на сокирах, треті — лупити одне одного булавами, а четверті — верхи на конях вибивати противника із сідла затупленою пікою.

Ілля Острозький був серед останніх. Він уже наготував коня й піку. Прикрив груди та спину залізними латами. Нав'язав на руку золотаво-мерехтливу стрічку, яку подарувала Беата. Це означало, що віднині він її вірний лицар і захищатиме в бою честь своєї пані.

Поєдинок — свято для тих, хто б'ється, і для тих, хто дивиться. Шляхтичі та шляхтянки причепурилися якнайкраще. Міщани, яким король милостиво дозволив зайняти верхні лави, теж витягли зі скринь убрання, в якому ходили до церкви у святкові дні.

Турнір почався із шанування жінок та дівчат, які служили лицарям дамами серця. Першим на середину ристалища вийшов молодий пан з лютнею і заспівав пісню, що вихваляла красу і мудрість королеви Бони. Гімн на честь королеви сподобався всім. Бона Сфорца милостиво усміхнулася співакові й передала йому через служника з королівським гербом на каптані келих, наповнений червоним вином.

— Милостива пані королево! — вклонившись, урочисто виголосив співак. — Хай королева дозволить мені випити за здоров'я наших добрих короля й королеви і за славу королівства Польського!

— Слава! — захоплено заволали шляхта і міщанство, підхопившись із лав.

Співець королеви Бони випив вино й засунув за пазуху келих, який мерехтів дрібними самоцвітами. Згідно зі звичаєм, то була його нагорода за пісню.

День видався ясний та морозний. Кольорові прапорці тріпотіли над ристалищем. Зі скреготом гойдалися на ланцюгах лицарські герби. Ложа, в якій сиділа королівська сім'я, була вкрита килимами й увінчана великою короною, вирізаною з дерева і пофарбованою в золотий колір. А по обидва боки від корони стояли два герби: королівський білий орел та королевин золотий дракон. Поміж рядами розносили наїдки та напої. Така краса і розкіш приголомшували глядачів. І всім здавалося, що королівство Польське переживає час найбільшої слави та могутності.

Потім інші співаки ставали перед королівською ложею і оспівували королівських доньок, яких у Сигізмунда було чимало. Окрім Ізабели, він мав ще трьох дочок від Бони та двох від першої дружини. А сина лише одного — Сигізмунда Августа.

Після королівен дійшла черга до Беати. Пан, який оспівував її, склав пісню на вірш, написаний три роки тому єпископом Познанським Анджеєм Кжицьким. Той Кжицький був вченим ксьондзом. Високе становище у католицькій церкві не заважало Кжицькому займатися науками, які деякі священнослужителі вважали диявольськими: астрономією, алхімією та метафізикою. Окрім наук, він вів розкішне життя, відвідував придворні свята, писав політичні епіграми на своїх ворогів і вірші про жіночу вроду. Але пан єпископ поведився настільки бездоганно, що нікому й на думку не спадало підозрювати його в розпусті.

О, Беато! Так багато вроди і чесноти!
Ти учлива і цнотлива, ніжна й співчутлива.
Гідний тебе і негідний, бачу і радію.
Хоч і сивий я, та пристрастю шаленію.

Така була пісня — переспів віршів єпископа Кжицького. І сподобалася вона всім. Беата, віднині княгиня Острозька, підвелася. Вона сиділа в королівській ложі позад королівен, і всі бачили в тому натяк на її походження. Знявши з пальця перстень зі смарагдом, Беата передала його співакові.

— Той перстень немало коштує, — зауважила королівна Анна Ягеллонка, що сиділа поруч із Беатою.

— Не шкода. Тепер я маю більш коштовну річ, — відповіла Беата, показуючи королівні золоту обручку, яку на вінчанні князь Ілля одягнув їй на палець.

Пролунало ще кілька пісень, а потім герольди нарешті засурмили в сурми і почався лицарський турнір. Спочатку двоє шляхтичів рубалися на мечях. Примірюючись, вони довго крутилися по колу. Замахувались один на одного, але ніхто не наважувався завдати першого удару. Було тихо, бо глядачі мовчали, нетерпляче очікуючи на початок бою. І в тій напруженій тиші раптом залунало:

— От курви, пся крев! Невже пани думають, що вони прийшли на танці? Бач, які круги витанцьовують!

Глядачі озиралися, намагаючись відгадати, з рота якого бешкетника вилетіла брудна, але весела лайка. Хтось засміявся. Лицарі, певно, теж почули, тому що один з них нарешті кинувся на супротивника і з силою вдарив його по голові. Той не чекав нападу й одразу впав, розкинувши руки і ноги. Намагався піднятися, але

не зміг. Безпорадно борсався у важкому панцирі, як краб, перевернутий на спину.

Засурмив герольд, оголошуючи переможця. Лицаря, що програв, під регіт глядачів потягли з арени четверо зброєносців. Переможець ішов позаду, забравши прикрашений пір'ям шолом — свою законну нагороду.

То був перший бій — сутичка двох початківців. Досвідчені лицарі виступали пізніше. Найцікавіше видовище почалося, коли скінчилися піші змагання й оголосили про початок кінних. Поки вирівнювали ритвини у ґрунті й посипали тирсою плями крові, глядачів розважали актори з ярмарку, які передражнявали лицарів, билися кривими палицями і, кривляючись, падали на пісок.

Василю Острозькому було нецікаво дивитися на дурнуваті вибрики акторів. Він вважав, що те видовище лише для дітей та неосвіченого простолюду. Юнак відвернувся і почав розглядати жінок, серед яких було багато гарненьких. Василь порівнював їх із братовою і вкотре впевнявся, що Беата найвродливіша. Раптом його погляд спинився на юній шляхтянці років сімнадцяти на вигляд. Волосся вона мала русяве, уста маленькі й повні, а очі великі й блакитні. На лебединій шії панни мерехтіли дві низки великих перлів. Василь помітив, що не він один задивлявся на неї. Багато панів милувалися личком красуні.

— Хто це? — Василь доторкнувся до руки дядька Слуцького, що сидів поруч та сміявся з акторських нісенітниць.

— То Барбара, молодша Радзивіллової донька, — відповів Слуцький, глянувши на дівчину. — Колишня наречена твого брата. Від такої красуні відмовився!

— Пані Беата теж дуже вродлива, — Василь спробував захистити вибір Іллі.

— То так, — кивнув дядько. — Вродлива, навіть занадто. Але чорнява, як відьма. Як подивиться — душа холодне! А ця — ніжна і лагідна, наче янгол.

— Вона схожа на святу, що спустилася з небес, — захоплено підтвердив хлопець.

Дядько підозріло глянув на нього:

— Подобається тобі? Може, хочеш одружитися з нею замість Іллі?

— Куди мені?! — злякався Василь. — Ще не маю й п'ятнадцяти років. Вона, напевно, старша за мене. Доки виросту, вона вже пошлюбиться з якимось шляхтичем, а може, і з князем. Такі красуні довго в паннах не сидять.

— І правильно. Усе одно Радзивілл не віддасть її за тебе. Через відмову Іллі він образився на нашу родину.

Василь відвів від Барбари засмучений погляд. І вчасно, бо починалася друга частина турніру, де мав змагатися Ілля Острозький. Знову засурмили сурми, і під вигуки «Слава!» на ристалищі з'явився королевич Сигізмунд Август. Пишно вбраний, з відкритим лицем, він їхав верхи на білому коні. Над ним тріпотіли прапори із зображенням королівського білого орла, а юний паж ішов біля кінського хвоста, тримаючи шолом із золотим обручем, прикрашений червоними та білими пір'їнами. Усі здогадувались, що саме королівському синові належало виграти турнір, але вважали це справедливим. Королевич був сильним, струнким і вродливим. Чоловіки зауважували, як вправно він сидить у сідлі, а жінки зітхали, милуючись його темним хвилястим волоссям.

Слідом за королевичем, теж пишно вбрані, їхали родовиті магнати: Потоцький, Тарновський, Заславський,

Замойський, Чарнецький, Гольшанський, два Радзивіли, один прозваний Чорним, а другий Рудим, Острозький, Вишневецький, Ходкевич та інші ясновельможні пани. Усі вони битимуться поміж собою або з тими лицарями, які наважаться кинути їм виклик.

Беата, як і Василь, із нетерпінням чекала появи Іллі. Вона хотіла бачити його переможцем турніру. Але розуміла, що перемогти має королевич, тому вгамувала честолюбство і погоджувалася на друге місце. До другого місця саме і йшло. Ілля з легкістю вибивав із сідла лицарів, що ставали на змагання проти нього, і впевнено посувався вперед, до останнього бою, що мав визначити переможця.

Нарешті герольд оголосив, що до бою стають уславлені лицарі королевич Сигізмунд Август Ягеллон і князь Еліаш Острозький. Так називали Іллю Острозького на польський лад. Супротивники постали навпроти, на різних кінцях ристалища. Обидва напружені й зібрані, але спокійні зовні. Здавалося, коні нервували більше, ніж вершники, і рили копитами тирсу, що вкривала землю.

Ілля думав, як діяти. Йому було тридцять років, а Сигізмундові-молодшому лише вісімнадцять. Зрозуміло, що князь Острозький мав більше сили й досвіду у військових справах. Піддаватися не хотілося, але вибивати з сідла королівську кров було б негаразд. Спадкоємець корони не може валятися на землі переможеним, бо це честь держави, яку він, Ілля, присягався захищати. Упасти з коня самому був би великий сором, але ще гірше — кинути під кінські копита не ворога, а свого королевича.

«Допоможи, Боже! — подумки благав він. — Хай королевич буде сильнішим! Сильному не сором і програти».

На знак сурми він дав шпори коню і помчав назустріч Сигізмундові Августу. Вітер свистів у прорізах заборол, кінський тупіт віддунював у напруженому тілі. Ілля спрямував тупу піку на королевича і, зблизившись, вдарив не напівсили, але й не на повну. Хотів спочатку перевірити міць супротивника. І здивувався, коли королевич втримався в сідлі, а сам Ілля похитнувся від могутнього удару. Королевич мав найкращих учителів, тому виявився вправним лицарем попри юний вік.

Ілля похитнувся, але не впав. Доскакавши до краю ристалища, супротивники розвернули коней і відкинули геть уламки пік. Почекали, доки їм принесуть нову зброю, і приготувалися до повторної сутички. І знову помчали в шаленому галопі, коли кожна мить здавалася вічністю.

Цього разу Ілля не зумів поцілити в груди королевича. Натомість сам отримав удар. Змахнув руками, впустив піку й відчув, що падає.

Упав він незграбно й на хвилюк навіть втратив здатність дихати. У голові паморочилося, думки розбіглися. Тільки й міг, що лежати на землі, розкинувши руки й ноги, і дивитися, як по синьому небі неквапно летить чорна пташина. Мабуть, крук. «Погана прикмета», — встиг подумати Ілля і втратив свідомість.

Він уже не чув, як натовп озвався єдиним вигуком. І, перекриваючи гомін, розпачливо зойкнула Беата. Вона підхопилася з місця, намагаючись роздивитися, що трапилося з князем. А королівни і придворні панни втішали її.

Чутки розбігаються швидко. Глядачі вже знали, що ота красуня з королівської ложі лише сьогодні повинчалася з лицарем, який щойно впав. І якщо трапиться

непоправне, то вони колись розповідатимуть онукам, як стали свідками сумної трагедії: панна неземної вроди пошлаюбилася й овдовіла в один і той самий день.

4

Ілля прийшов до тями. Зброєносці відтягли його до краю ристалища, і лікар влив йому в рота трохи вина. Підбіг паж королевича і сказав:

— Мій ясний пан питає, як почувається князь. Чи немає загрози його здоров'ю?

Лікар кінчиками пальців торкнувся повік Іллі й уважно розглянув зіниці.

— Усе буде добре. Можеш заспокоїти королевича.

Ілля тяжко хрипів. Пом'яте залізо боляче здавлювало груди та живіт.

— Стягніть з нього панцир! — grimнув лікар на зброєносців.

Без панцира дихати стало легше. Ілля навіть зумів підвести голову, чим трохи заспокоїв Беату, яка нетямилася з тривоги в королівській ложі.

А свято продовжувалося. Переможець турніру, королевич Сигізмунд Август, неквапно об'їжджав ристалище, приймаючи вітальні вигуки. Він зробив коло пошани й зупинився перед головною ложею. Король задоволено похвалив сина і назвав його справжнім лицарем, сильним і хоробрим, захисником удів і сиріт — та всіляке інше, що мовиться в таких випадках. А королева урочисто вручила йому золоту корону з лаврового листа. Королевичу належало віддати її жінці або дівчині, яка віднині стане королевою турніру. Сигізмунд Август за молодістю років ще не мав пані серця. А якщо й мав,

то соромився виставляти почуття напоказ. Тож він вирішив віддати корону матері. Бона Сфорца вгадала його намір і владно зиркнула орлиними очима, указуючи в бік дочок. Вони порозумілися без слів, і королевич віддав корону сестрі Ізабелі, новій королеві Угорщини. Адже це було її свято.

Князя Іллю віднесли додому на ношах. Туди ж приїхала Беата. Вона трохи заспокоїлася, коли дізналася, що князеві ніщо не загрожує.

Його, вивільненого від панцира й верхнього вбрання, поклали на широке ліжко. Беата роздивлялася опочивальню, в якій досі не була жодного разу. У верхньому кутку, навпроти дверей, висіла старовинна ікона Божої Матері й горіла лампадка. Їй, що звикла до розмальованих статуй у нішах прохолодних костьолів, це здавалося дивним.

— Ходи до мене, — покликав Ілля, запрошуючи Беату присісти на край ліжка. — Мушу просити в тебе вибачення. Цей день мав стати твоїм святом. Але через моє кляте падіння довелося скасувати звану вечерю.

— Не переймайся, так навіть краще. Ще матимемо багато нагод до святкувань, — вона поклала долоню на його руку, випростану з-під покривала, і замилувалася тим, якою тонкою та лілейно-білою була її ручка порівняно з великим княжим кулаком.

Насправді Беата жалкувала за втраченим святом. Так хотілося їй похизуватися і новим вбранням, і дорогоцінними прикрасами, і званням заміжньої пані, і титулом княгині... Але вона розумно вирішила, що така відповідь буде найкращою. Адже свята все одно не повернеш, тому не варто через нього сваритися з чоловіком у першу ж ніч.

— Гості вже пішли, тільки передавали вітання, — додала вона.

— Це добре. Нарешті ми лишилися на самоті. Моя давня мрія... — перейшовши на шепіт, він потягнув її на себе.

Беата впала в обійми Іллі, з яких уже не виривалася. Так солодко й затишно було їй.

— Може, мені краще спати сьогодні в іншій кімнаті? Я не хочу тобі пошкодити... — спитала вона, але темні очі, в яких сяяли зорі, благали про інше.

— Що ти кажеш? Таж ця ніч ніколи не повториться! Що з того, що я впав? Руки-ноги цілі, усе інше теж залишилось неушкодженим. Трохи болить у грудях, але невдовзі минеться, — усміхнувся він, а вона почервоніла від солодкого сорому.

— Тоді я швидко повернуся. Тільки перевдягнуся в нічне вбрання, — пообіцяла Беата і задоволено згадала, скільки серед її посагу сорочок, оздоблених тонким гаптуванням і мереживами.

Вона повернулася через годину, причепурена, напахчена, з причесаним до блиску волоссям. Князь ледь не згорів від пристрасті, чекаючи на неї. Беата постояла у дверях, мовчки дивлячись в очі Іллі. Скинула черевички й наблизилася до ліжка, ступаючи по турецькому килиму, який батько князя привіз із війни з татарами. Зупинилася й повела плечима, дозволяючи накидці, підбитій лисячим хутром, упасти до ніг. Ілля захоплено дивився на неї. Під тонкою сорочкою вгадувалося струнке, зграбне тіло.

Беата лягла поруч і тихо попросила:

— Загаси свічку.

Ілля слухняно дмухнув на вогник. І в тій темряві її мармурове тіло зарожевіло від спалахів лампадки.

У кінці квітня, коли князеві покращало, а дороги по-підсихали, молодята розпочали подорож до Волині, де Ілля мав володіння.

Коли пан і пані подорожують разом, то пані звичайно їде у візку, а пан гарцює на коні. Але в подружжя Острозьких склалося навпаки. У закритому німецькому візку зі скляними віконцями їхав князь, якому й досі боліло в грудях. А Беата скакала верхи, підставляючи обличчя весняному вітру. Ставила собі ціль доскакати до дерева, що виднілося на небокраї, або до вітряка, або спрямовувала коника на пагорб, із якого видно всю околицю. А потім залишалась чекати на поїзд із десятка візків і возів чи знову зривалася з місця, щоби сказати князеві, яка вона щаслива і яка неймовірна ця весна — весна їхнього кохання.

Князь жалкував, що не може підхопитися в сідло і поскакати за Беатою, насолоджуючись вітром і швидкістю.

Беата все питалася, чи скоро приїдуть до Острога. Їй кортіло побачити свої нові володіння, адже казали, що князь Острозький — найбагатший магнат Великого князівства Литовського. А може, навіть і в королівстві Польському не було багачів, що зрівнялися б з ним. Їй хотілося впевнитися в тому на власні очі. Так вона й гасала б верхи, але одного разу ледь не впала з коня, бо запаморочилася голова. Довелося зупинитись у шинку край дороги, де стара хазяйка подала вино і, уважно придивившись до личка княгині, сказала:

— Здається мені, що молода пані при надії.

Беата спалахнула рум'янцем. Вона ще соромилась таких речей.

— Ти впевнена? — спитала вона.